

1919

ზელოვნება

№ 2, ქუთაისი 1919 წ. გიორგიშვილისთვის.

გეორგიშვილი
გიორგიშვილი

ნინო ჩხეიძის ასული

მიხეილ ჭიაურელის კანდაცემა

ჟურნალ „ზელოვნება“-ს რედაქციის ფოტოგრაფია

წინათქმა

დ. კლდიაშვილი
 ვ. გაფინდაშვილი
 ს. ასლანიშვილი
 გ. ლუწიშვილი
 ნ. ლორთქიფანიძე
 ლ. შერტვეელი
 დ. ჩიანელი
 ი. გრიშაშვილი
 რ. გვეტაძე
 შ. კარგელი
 ნ. თუმანიშვილი
 მ. შავარდნაძე
 ლ. შაქ.
 შ.

ალ. ყაზბეგის „ელაფუჯა“-ს შესახებ
 შახაბოი
 ნინო წმინდის ასული
 საზნატერო ცხოვრება თფილისში
 ალკინაძესი
 სულის აღსარება
 საქართველოს მსაკაოადში
 სველი საღამო
 1. სინანული 2. პორტრეტ
 ერთი დღე ტყეში
 ლეონარდო—და—ვინი
 ქუთაისის საზნატერო საზოგადოება
 დათიკო ლეფევა
 შ. არაგვისპირული და ვ. ბარნოვი
 მხატვრობა ლ. გუდიაშვილის, მ. ტიაურელის, ნ. თუმანიშვილის.

52525

52525

ძ შ თ ა ი ს ი

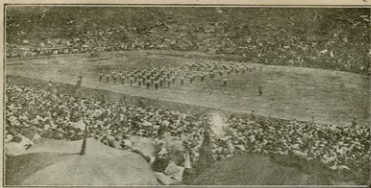
1919 წ. გიორგობისთვე.

ჟურნალი „ხელოვნება“, რომლის მეორე ნომერსაც ჩვენ ვაწვდით მუითხველებს, გაგრძელება არის ჟურნალ „თეატრი და მუსიკა“-სი. როგორც ჟურნალ „თეატრი და მუსიკა“-ს ფურცლებზე ვპირდებოდით მკითხველებს მიგვეწოდებინა მათთვის ხელოვნების ყველა დარგიდან მასალები და ჟურნალი ვიწრო გამომსახველი არ ყოფილიყო მხოლოდ მუსიკა და თეატრისა, სწორედ ამ გარემოების მიხედვით შეცვლილია აგრეთვე ჟურნალის სახელწოდებაც.

ხელოვნება—აი ჩვენი ცხოვრების ის მნიშვნელოვანი დარგი, რომლის განვითარება და გაფურჩქენა თავისუფალ საქართველოში ახლო მომავლის საქმედ მიიჩნია ჟურნალ „ხელოვნება“-ს.

ჩვენი თეატრი, მუსიკა, პოეზია, მხატვრობა-მოქანდაკეობა, რომელთაც უმთავრესადა ჩვენს სამშობლოში მხოლოდ ახლა ამ თავისუფლების ხანაში ვაგნხნა ვხე, უკვე განვითარების მკვიდრ ნიადაგზე დადგენ და რასაკვირველია ეს მტკიცეთ დადგენული ნაბიჯი მომავალში უფრო განმტკიცდება. ამის იმედებს გვაძლევს ჩვენ სამშობლოს ნორჩი თავისუფლება, წარსული ორი წელი, უმთავრესათ უკანასკნელი, როდესაც ჩვენ ვიხილეთ საქართველოს დამოუკიდებლობის წლის თავი—ეს სწორედ ხელოვნების დღესასწაული თავის დიდებული სანახაობით. ამასთანავე გადავლოთ თვალი ქართულ მუსიკის, მხატვრობა-მოქანდაკეობის, თეატრის და ახალმწერლობის განვითარებას და ჩვენ ნათლათ დავინახათ რომ ხელოვნების ისტორიაში ახალ-ახალი ფურცლები იწერება, რაიც დამამტკიცებელია ამ დარგში ჩვენი განვითარებისა.

ნუვარდენის ვარჯიშთა სცენიონზე

26 მაისობა თფილისში

ქურნალ „ხელოვნება“-ს რედაქციის ფოტოგრაფია

ქართული ოპერები: ზ. ფალიაშვილის „აბესალომ და ეთერი“, დ. არაყიშვილის „თქმულება შოთა რუსთაველზე“, მ. ბალანჩინაძის „თამარ ცხიერი“—ეს ხომ ქართულ მუსიკის განვითარებაა, გავფრთხილებთ.

გადავხედოთ ჩვენს ნორჩ მხატვრობა-მოქანდაკეობას, რომელიც ქართველ მხატვართა გამოყენის სახით ვიხილეთ წელს თფილისში: გულიაშვილი-კაკაბაძე, ფიროს-მანაშვილი, თოიძე, ნიკოლაძე და სხვანი თავისი მხატვრობა-ქანდაკეობით განა პიონერები არ არიან ჩვენ ცხოვრებაში.

ავილოთ მწერლობა, რომელიც ჯერ ჩვენ სავსებით არ გვიხილავს გამოუცემლობის გამო. რაც კი ხელთა გვაქვს, სახელდობრ გ. ტაბიძის „Grane aux fleurs artistiques“, კირჩხიბის გამოცემები „ახალი პოეზიის ანტოლოგია“, ვ. გაფრინდაშვილის „დაისები“ და მრავალი სხვა—ყოველივე ეს უფლებას გვძლევს აღტაცებით ვიყურებოდეთ იმ კარგ მომავლისაკენ, როდესაც ხელოვნება ჩვენში უარეს აყვავებას მიიღწევს და ქურნალი „ხელოვნება“-ც რასაკვირველია, დასახულ მიზნების განსახორციელებლათ. მუდმივი დარაჯი იქნება ხელოვნების განვითარების გზაზე.

ალ. ყაზბეგის „ელგუჯა“-ს შესახებ.

არა ერთხელ დამიბრებია გადმოცემა საზოგადოებისათვის თვით ალ. ყაზბეგის მიერ ჩემთვის ნათქვამი მისი მოთხრობის „ელგუჯას“ შესახებ. სურვილი დღემდე შეუსრულებელი დამირჩა. ვისაც ქართული ლიტერატურა უყვარს ვგონებ რომ ინტერესს მოკლებული არ იქნება ეს ნათქვამი.

აი რა მიამბო ყაზბეგმა მისი ნაწარმოების შესახებ. „ღროების“ ფელეტონში იწყეს ბეჭდვა მისი მოთხრობის „ელგუჯა“-სი. მოთხრობა იყო პაწია, მხოლოდ ის რაც შეადგენს ახლანდელ პირველ თავს და თავდებოდა ელგუჯას სიკვდილით, რომელს მოკლავს, სხვა მოხვევებთან ერთათ, ვაგი ჩოფიკაშვილი და რუსის სალდათები ამოქვლტენ ყველას და ნადირთა საგლეჯათ დაადგენენ დაუმარხავად. აქ თავდება მოთხრობა. როცა ამის აწყობას უნდა შედგომოდენ სტამბაში, ასოთამწყობებმა აწყობაზე უარი სთქვეს და ერთი თავიანთი ამხანაგი გამოუჯანეს სტამბიდან რედაქციაში ავტორს და შემოუთქალეს რომ მოთხრობას არ ამოვაწყობთო თუ რომ ელგუჯა ცოცხალი არ დარჩა და მის ვაჟკაცობის ამბებს არ განაგრძობო.

1894—XXV—1919

ქართული
ენციკლოპედია

ნინო ჩხეიძის ასული

უკანასკნელი სურათი გადაღებული მაისში 1919 წ.

მეხილოვის ფოტოგრაფია

ასოთამწყობები არ ურიგდებოდნენ ელგუჯას სიკვდილს, უარს ამბობდნენ ფელეტონის ამოწყობაზე და დაბეჯითებით მოთხოვნიდნენ რომ გამგერძელებიანა მისი ვაჟეცობის ამბებით მოთხრობა. თხოვნა ისეთი გულთი იყო ნათქვამი რომ მეც გამიტაცაო და გამოგზავნილს უთხარი ფელეტონისათვის დასასრულის მაგიერად წერათ „გამგერძელება იქნება“—ო და ამისათვის ცოტადნად შეეცვალე ვაჟეცობა. პატარა სურათი გაიხარდა ვრცელ მოთხრობათ, რომელს ამ შემთხვევით წახალისებულნი, ვატაცებთ ვწერდით. და ყაზბეგი სიყვარულით იხსენიებდა იმ ასოთამწყობებს და ამბობდა რომ მათ დამაწყვრინეს ჩემი ეს მოთხრობათ.

ერთ ხანს „ელგუჯა“ აკრძალული ნაწარმოები იყო. ცენსურამ ჯერ, დართო ნება ცალკე გამოცემა, მაგრამ როცა ნაწარმოები დაიბეჭდა, აიკინდა და გასასყიდლოთ უნდა გამოსულიყო, ცენსურამ გამოცემა დააკავა, აღარ გამოაშვენიდა და წაიღო. ყაზბეგმა მოასწრო მხოლოდ რამდენიმე ეგზემპლიარის გადანიხება და ერთი ეგზემპლიარი მუდამ თან დაქონდა ნამალევად.

ერთხელ, მის ბათუმში ყოფნის დროს, შევსჩილე რომ ვერსად ვერ ვიშოვე მისი „ელგუჯა“ რომ წამეკითხნა, მან მითხრა რომ გათხოვებ ჩემს ერთად ერთ გადარჩენილ ეგზემპლიარს, თუ პირობას მომცემ რომ მოთხრობას დამით წაიკითხავო — ეშინოდა არ წაერთმიათ. მეც რასაკვირველია სიტყვა მივეცი და ორი დამე მისი კითხვით ვსტებებოდი თან და თან დაიმედებულნი რომ ვერაინ დამინახავდა მის ხელში, ვერ წამართმევდა და ვერ დამიკარგავდა მისი წაკითხვის საშვალეხას.

1919 წ. 12 ივლისი.

დავით კვლიაშვილი

მ ს ა ხ ი ო ბ ი.

მწერალი, რეჟისორი, მკურნებელი და მსახიობი — აი ის კარიატიდები, რომლებსაც ეყრდნობა თეატრი, როგორც რთული ესთეტიური კოლეკტივი. ამ ესკიზში მე ვილაპარაკებ მხოლოდ მსახიობზე, რადგანაც ის არის თეატრის ცენტრალური ფიგურა. ცნობილია, რომ უდიდესი დრამატურგები შექსპირი და მოლიერი მსახიობები იყვნენ, გოეტე და იბსენი ხელმძღვანელობდნენ თეატრს, როგორც რეჟისორები და ამნაირად სცენა დაკავშირებულია დრამატურგის შემოქმედებასთან. მსახიობი ჩემთვის არის დიდი პსიქოლოგიური და ესთეტიური პრობლემა, რადგანაც იმას უქირავს ცხოვრების კარნავალში ადამიანთა შორის განსაკუთრებული ადგილი.

ჩვეულებრივი ადამიანი, არა მსახიობი იწვევს ინტერესს, როგორც განსაზღვრული პიროვნება. მსახიობი კი ყოველთვის ფენომენია და მისი დღევანდელი პორტრეტი მხოლოდ მასკაა.

მისი პიროვნება ჩვენს წარმოდგენაში დაკავშირებულია მრავალ გმირების პიროვნებასთან. ამ გმირების მასკები ფარავენ, ხანდახან ანადგურებენ მსახიობის პიროვნებას. უშუალო ინტერესი მსახიობის პიროვნებისადმი შეუძლებელია მაშინაც კი, როდესაც ის სცენის გარეშეა; — ის თითქმის განაგრძობს თამაშს, მისთვის ძნელია საკუთარი „მე“-ს დასრულება და მას მისჯილი აქვს მუდამ ატაროს უტხო მასკა. მისი დანიშნულება ხომ იმაშია, რომ უარი სთქვას თავის პიროვნებაზე, თავის პიროვნება გახადოს ფონად და ნიადაგად, რომელზედაც უნდა აღმოცენდეს სხვისი პიროვნება. მსახიობის „მე“ გაფანტულია: თუ დღეს ის მაკბეტია, ხვალ ლირი უნდა იყოს, ხეგ ფაუსტი და ასე დაუსრულდება.

ჰემპარიტი მსახიობი გამლტედა უნდა გრძნობდეს თავს, რომელიც მთლიანობას მოკლებულია, არიზის აქტიორულ ბუნებაში ჭკუა და სიგიყე მუდმივ ემეზობლებიან ერთმანეთს. ედმონდ კინი გამლტეტის თამაშის დროს გადართია. მიხეილ

ქომახიანი პეტრე ბალანჩივაძე

ერუბელი მთელი თავისი სიცოცხლე ოცნებობდა იმაზე რომ ეთამაშა გამლეტის როლი. ამ როლს ის ცხოვრებაში ასრულებდა, სერაფიმებით და დემონებით გარშემორტყმული.

სხვისი პიროვნების მითვისება ხშირად საბედისწერო შედეგებს იწვევს. მსახიობი გამლეტია ან მარტო მაშინ, როდესაც ის ამ როლს თამაშობს, არამედ ყოველთვის, რადგანაც მსახიობი, როგორც გამლეტი ლაღობს თავის პიროვნებას და გაორებას განიცდის. არა მარტო გაორებას - არამედ გასამებას და გაოთხებას, რადგანაც ის მრავალ როლებში გამოდის და მრავალ მასკებს ატარებს.

თეატრი ცხოვრებამ წარმოშვა და თეატრი ცხოვრების ანალოგია არის. ჩვენი ცხოვრება უკანასკნელად თეატრია და ყოველი ჩვენგანი მსახიობი. თეატრი - მასკარა-

„ტირას სიმღერა“ მ. ბალანჩივაძის ოპერადან „თამარ ციციანი“
ავტორის დაქსიმილე

ღია. მსახიობი, როგორც მუდმივი მასკა, თავის მოღვაწეობაში ანხორციელებს სინამდვილეს, როგორც სიმბოლოს. სიმბოლიზმის ფილოსოფია ენათესავება ავტორის ფილოსოფიას, რადგანაც ყოველი სიმბოლო არის სინამდვილის მასკა.

მსახიობი ქმნის ურიცხვ ორეულებს და სურს რომელიმე მათგანში გაანხორციელდეს თავისი თავი. შეიძლება ეს არის მსახიობის პირველწყობი მიზანი — რომ დაეცეს უარყოფითი დროებით და შემდეგ ისევ აღადგინოს. მსახიობი უნდა იყოს აღდგროვანებული იმდენი, რომ ნახავს იმისთანა როლს, რომლისათვისაც მასკა არ დასჭირდება, რომელშიდაც ის გაუსწორდება თავის თავს.

მსახიობი რომ პოეტს შევადაროთ — უფრო გვიგებთ მის ელასტიურ პიროვნებას. როდესაც პოეტი ქმნის რომელიმე სახეს ის მსახიობია და რეჟისორიც, იმიტომ რომ პოეტს ერთ პიესაში გამოჰყავს მრავალი ტიპები, თითქოს სხვა და სხვა როლებს ასრულებს და განაგებს როგორც მთავარი რეჟისორი თვისი გმირების ბედობებს. მაგრამ აქ განსხვავებაა არის. პოეტი მხოლოდ წარმოადგენს თავის ტიპებს, თავისუფალ ფანტაზიით ქმნის თავის ფანტომებს, მსახიობს კი არ შეუძლია შექვალოს ტიპი და უნდა ჩამოაყალიბოს ის ნაკარნახევ პირობებში. რასაკვირველია მისი პიროვნება დაჩნდება როლს, საკუთარი ბეჭედით დადაღავს ამ როლს. ყურადსაღებია მომენტი მსახიობის პიროვნების გადასვლისა უცხო პიროვნებაში.

როგორ გამოჰყოფს მსახიობი საკუთარ „მე“-ს როლიდან, როგორ შეითვისებს უცხო ფსიქოლოგიას? აქ მსახიობს ეხმარება კოსტიუმი, აგრეთვე მსახიობის გარდაქმნას ხელს უწყობს დეკორაციები. მაგრამ შექპირის დროს დეკორაციები არ ყოფილა და გრძობს სავალდებულო არ არის მსახიობისათვის? აქ იგულისხმება სულიერი და არა ფორმალური გარდაქმნა. მსახიობი ეკითხება პიესის ავტორს: „თქვენ გმირს წაბლის ფერი თმა აქვს, თუ შავი?“ აქ უკვე იწყება მსახიობის შემოქმედება. სურს გაიგოს თმის ფერი, რომ შევიდეს სხვისი სულის ეკლიან ბურუსში. მსახიობმა უნდა აზიუმოს თავის სულში თუცხა ტიპი, რატომ? რა არის მისთვის გეგმება და რა არის ის გეგმებასათვის? ამ ძიებაში მსახიობი ნახულობს თავის თავს. აქტიურობა მით უფრო ძნელია და საპასუხისმგებლო, რამდენათ უფრო განათლებულია მსახიობი. ხშირად მსახიობი თუთიყუშია მხოლოდ, მაგრამ ძვირფასია მსახიობი, რომელიც სიმბოლიურად შეიგნებს თავის დანიშნულებას და უცხო მასკებში დაამტკიცებს საკუთარ „მე“-ს.

როდესაც მსახიობი დამალავს თავის „მე“-ს, მაშინ ჩვენ ვამბობთ: — როლი კარგათ იყო შესრულებული. მსახიობი ქმნის თავის როლს და აქ ჩვენ ვხედავთ ბრძოლას — მისი პიროვნება არ ემორჩილება როლს ჭ უკანასკნელად როლი იმარჯვებს პიროვნებაზე. როდესაც მსახიობი თამაშობს ოთარ ბეგს, დონკიხოტს, ან დოსტოვესკის იდიოტს, მან ყალბზე უნდა დააყენოს თავისი სული. მსახიობისათვის საჭიროა თავის გამეტება, თავის დაიწყება. მსახიობი, რომელიც თამაშობს გამლეტეს, ასრულებს საშინელ როლს: — აქ მსახიობის პიროვნება — მისი კუთა და ტემპერამენტი განსაცდელშია. მსახიობის წინ უფსკრულებია და რომელიმე მათგანმა შეიძლება კიდევ დაღუპოს იგი. ხელოვნება ღმერთია, რომელიც მოითხოვს მსხვერპლათ აღამიანის სიკაცხლეს.

რამოდენიმე წლის წინათ როზანოვა-მეფისტოფელია დაბეჭდა წერილი და ის კვირბდა თავის „უკვდავ ფელეტონში“ როგორ შეუძლია მსახიობს ანტრატის დროს პაპიროსი მოსწიოს და ამხანაგებთან იოხუნჯოს, როდესაც მან რამოდენიმე წუთის შემდეგ უნდა განაგრძოს თავის როლი.

ზოგიერთი მსახიობი სცენაზე ვასვლის წინ პირჯვარს იწერს და გადის სცენაზე, როგორც ეშფოტზე. მსახიობს ქურუმს თავისი პროფესია არ ეხარება, მაგრამ

ქართული
ბიბლიოთეკა

მსახიობი ქალი მართ მღვიმის ასული

20 წლის სასცენო მოღვაწეობის გამო
მიხაილოვის ფოტოგრაფია

ის ხშირად სწყევლის თავის როლებს, თავის ყალბ ორეულებს და სწყურია იმათგან განთავისუფლება, იმიტომ რომ აღმიანი ყოველთვის მიზანი უნდა იყოს და არა საშვალება. თუ მსახიობი რეჟისორის ან დრამატურგის საშვალებაა—ამის უარყოფა შეიძლება (გორდონ კრეგი გვპირდება იდეალურ თეატრს, სადაც მსახიობებს შესცვლიან მარიონეტები), მაგრამ შეუძლებელია იმის უარყოფა, რომ ჩვენ ყველა საიდუმლო რეჟისორის განკარგულებაში ვართ. ყოველი აღმიანი არის გასპარ გაუზერი, რომელიც სიკვდილამდე თავის თავს დაქმნის.

„ვინ შეგვახვედრებს, ვის უნდებოდათ, ვინ მოგვიგონებს!“ (ყოლაუ ნადირაძე). თეატრი არის ცხოვრების იდეალური მასკა. არავინ თავის თავს არ ეკუთვნის და ნუ ფიქრებს მსახიობი, რომ მხოლოდ ის არის იძულებული ილაპარაკოს სხვისი სიტყვით. ჩვენც მყოფნი სცენის გარეშე სხვის ბრძანებას ვასრულებთ და ყოველთვის იმარჯვებს აუცილებელი მოირა.

როლმა არ უნდა დაიმორჩილოს მსახიობი. ყველა მასკებიდან უნდა იყურებოდეს მსახიობის შეშინებული თვალები, მისი ხმა არ უნდა დაჩრდილოს გრიმმა. აქ ჩვენ წინ იშლება ნამდვილი „დუელი ორეულთან“, დუელი მსახიობის იმ პიროვნებასთან, რომელსაც ის აქანდაკებს. ამ დუელს ინტიმური ხასიათი აქვს და ის შეუმჩნეველია მაყურებელისათვის. ყოველი დიდი მსახიობი ქმნის თავის ოტელოს, რომელიც არა ვაგს არც შექსპირის, არც როსის და არც ოლრიდის ოტელოს, ყოველი როლი არის მასკა და თუ ეს ასეა მსახიობს შეუძლია ამხილოს თავისი „მე“ და შექმნას ახალი მასკა. აქ მსახიობის ინიციატივას ეწოდება დიდი ასპარეზი შემოქმე-

ლარისა ქუთათელაძის ასული

ქუთაისის სამუსიკო სასწავლებლის
როლიის კლასის მასწავლებელი

ფოტოგრაფია „ხელოვნება“

ქართული
საბავშვო

„თეთრი ვასნაზი“

ქართული დრამატული სტუდია თელისში
სგდან ასულნი გამრეკელის, ქიქობის აღისა, ანჯაფი-
რიძის ვერიკო. დგანან ალექსი შვილი. ლორთქიფანიძე,
შეავლია

ლარის ფოტოგრაფია

დებისათვის. თუ ის გაიგებს როლს როგორც სიმბოლოს და როგორც მასკას, მი-
სი პიროვნება ამ როლის განმარტებაში და გახსნაში თავისუფალი იქნება. მსახიო-
ბი უნდა შეხვედეს საკუთარ მასკით პიესას, რომელიც მას მასკებით ევლინება და
მასკების საბედისწერო შეხვედრაში დაიბადება ნამდვილი გამლტურთი ხელოვნება.
მსახიობი ერთ და იმავე დროს ეკუთვნის სინამდვილეს და ოცნებას და მან თავის
პიროვნებაში ამ ორი დასაწყისის ტრაგიული წინააღმდეგობა უნდა შეადულოს.
მსახიობს შეუძლია მიმართოს თავის თავს ტიუტჩევის მონოლოგით

О, вѣщая душа моя

О, сердце полное тревоги,

О как ты обьешься на пороге

Как бы двойного бытия!

დადგება ღამე—მსახიობი შორდება სინამდვილეს და ემსახურება მასკებს. მისი პი-
როვნება შუაზედ გააბილი, ორ სამყაროს შუა ექანება, დაშორებული პირველს
და მეორეს. ის უფსკრული, რომელიც არის ცხოვრების და სცენის შორის, ვერ
ამოივსება, თუ მსახიობმა არ შეიგნო მთელი ცხოვრება, როგორც მასკარადი. მსა-
ხიობმა უნდა შეიგნოს, რომ თეთრი და ცხოვრება ემორჩილებიან ერთ და იმავე
კანონებს და მაშინ უფრო ვაბედულათ ითამაშებს ის თავის როლს, რომ შემდეგ-
ში უარყოფს ყველა როლები, დაამარცხოს ისინი და დაამტკიცოს თავისი „მე“, თავი-
სი მასკა. თეთრი არის სიმბოლო და ამ სიმბოლოს მოციქულია მსახიობი. „ეფე-
მერულ მასკარადში“ (ტიციან ტაბიძის თქმა) არ უნდა დიკარგოს მსახიობი და
ორეულბთან ღუელში უნდა ნახოს გამარჯვება მისმა უკვდავმა სულმა.

პალეკიან გაზრინაუზვილი.

ნინო ჩხეიძის ასული

მაგდა („მამულ-დედული“)

მხატვლის ფოტოგრაფია

ნინო ჩხეიძის ასული

(ბიოგრაფიული ცნობები).

ნინო ჩხეიძის ასული დაიბადა ქ. ქუთაისში 30 ენკენისთვის 1881 წელს. მამა მისი პლატონი ვეჭილი იყო, დედა ევგენია იმ დროში კარგ სცენის მოყვარეთ ითვლებოდა და მოხუცების როლებს ასრულებდა. იგი ნიკო ქორქაშვილის ქალი იყო. ნინომ ანბანი ეფეშია და მისი დის ნინო. მესხისაგან ისწავლა, რის შემდეგაც თვითონ სწავლობდა სახში და მრავალ წიგნებს კითხულობდა, თუ მივიღეთ შედეგობაში რომ მას დედას კარგი წიგნთსაცავი ჰქონდა. მამა ნინოსი წინააღმდეგი იყო ბავში გიმნაზიაში მიეცა, ასე რომ ნინოს არც ერთ სასწავლებელში არ უსწავ-

პრინც მალკინა მაჟერზაცის აჟელი

თფილისის სახელმწიფო თეატრი

11

ამის შემდეგ მესხის ანტრეპრიზის დროს ნინომ ორჯელ-სამჯერ ითამაშა ყოფილ პავილიონში, რომელიც თეატრათ ითვლებოდა მაშინ და ამართული იყო აწინდელ ქალაქის შუაგულ ბაღში. ეს პავილიონი იმავე წელს დაიწვა; კოტე მესხი თფილისში გაემგზავრა, ქუთაისში მყოფ მსახიობებისაგან შესდგა ამხანაგობა, რომელიც მთელ ზაფხულს მუშაობდა. ამ ამხანაგობაში ნინოსაც მოუხბდა გამოსვლა. ნინომაშინ 13 წლის იყო, შეხედულება კი უფრო ნაკლები ჰქონდა.

როდესაც დასმა დადგა დიუმას პიესა „კოდვის შვილი“, სადაც მოთამაშეთ საქირო იყო 13 წლის ქალი, პიესაში ეს წლოვანება შეასწორეს თერთმეტათ, რადგან ნინოს როგორც ვსთქვით მეტის შეხედულება არ ჰქონია. იმ ჯაზაფხულს იმდენათ დაიმსახურა სახელი ნინომ, რომ შემოდგომას თფილისის დრამატიულ საზოგადოებამ მიიწვია ის თფილისში, სადაც დასს რეჟისსორობდა ლალო მესხიშვილი. იმ წელიწადს ნინო მხოლოდ უბრალო როლებში გამოდიოდა და უმთავრესათ ასრულებდა პატარა ქალების და ბიჭების როლებს. უმთავრეს როლებს იმ დროს ასრულებდა უკვე ხანში შესული ავლიშვილის ქალი; ეს გარემოება მაშინდელ პრესამაც კი აღნიშნა და მიუთითა ხელმძღვანელებს, რათა ასეთ როლებში გამოეყვანათ დასში მყოფი ახალგაზრდა ძალები. სხვათა შორის აღსანიშნავია იმ წელიწადს დადგმული სუმბათაშვილის „ბორკილი“, რომელიც ნინომ შეასრულა ანიკოს როლი.

მეორე წელს ნინო მუშაობდა უკვე ქუთაისში ისევ ლალო მესხიშვილის დასში, რის შემდეგაც რამოდენიმე წელი ზედიზედ სულ ქუთაისში ითამაშობდა. სწორეთ ამ წლებში გამოდის ნინო მთავარ როლებში, ვინაიდან მესხიშვილს დასში დრამატიულ როლების მოთამაშე ქალი არ ყავდა. უმთავრესათ მაშინ იღვებოდა კლასიკური პიესები და ნინოც ითამაშობდა დეტემონას, კორდელიას (მეფე ლიბი) და სხ. მესხიშვილი პრუინციებში დადიოდა და ნინოც დასთან ერთად იყო ბაქოში, ბათუმში, ფოთში, სოხუმში, ყარსში და სხ. ამ ხანებში (1897 წ.) გამოვიდა ნინო პირველად „უბედურ ნაბიჯ“-ში და სწორედ ამ ხანიდან იწყება მისი დაწინაურება, მისი სახელის მოხვევა. ეს პიესა თავის ბენეფისზე დადგა მაშინ ვასო ბალან-

ჩივამდე და ის დღე იყო აგრეთვე პირველი ბენეფისის ნინო ჩხეიძისა, ვინაიდან სწორედ ამ დღიდან ნინოს სახელი გამოჩენილ მსახიობთა შორის ჩაირიცხა. სხვათაშორის აღსანიშნავია მაშინდელი განწყობილება ურთი ერთ შორის მთელ დასში და კერძოთ მთელ ამხანაგ-მსახიობებისა ნინოსადმი, რადგან თუ შევიხედოთ მხედველობაში რომ ნინოს უკვე მამა ალარ ჰყავდა და სწორედ ამავე ხანებში იგი ლიდან გამოეცალა დედა და უფროსი და მარიამი. მამა მოუყვდა მას ორი წლით აღრე სანამ სცენაზე შევიდოდა, მაოლოდ დედა სცენაზე მუშაობის სამი წლის შემდეგ. დედის სიკვდილიდან ერთი წლის შემდეგ გარდაიცვალა მისი და მარიამი. მშობლებისა და დის სიკვდილის შემდეგ ნინოს არავითარი სახსარი ვაჩნდა და ამასთანავე მის ანაბარათ დარჩენ მასზედ უმცროსნი ორი და და ერთი მამა. სასოწარკვეთილებას არ მიეცა ნინო და ამასთანავე დასში ასეთი ძმური-მამობრივი განწყობილება ამხანაგების მისდამი ერთობ ახალისებდა მას და მოზავლის იმედებით აღჭურვილი ის არ ჩამოსცილდა სცენას და უფრო ენერგიულათ განაგრძობდა მუშაობას. ამავე დროს ეკუთვნის მისი „ნორა“-ში პირველათ გამოხვლა. ეს იყო ახალი დიდი ნაბიჯი მის ს სცენო მოღვაწეობაში. „ნორა“-მ უფრო მოუხვეჭა მას სახელი და დღესაც ამ როლში შეუღარებელია ნინო ჩხეიძის ასული.

12

დასში იმ წლებში (1902 - 3 წ.) მუშაობდა მსახიობი მიხ. ქორელი, რომელსაც ნინომ სიტყვა მისცა. ამის შემდეგ ჩვენ ვხედავთ მიხ. ქორელს. ბაქოში, სადაც ის მასწავლებლობდა, მხოლოდ ნინო ქუთაისის სცენაზე ათი წლის მუშაობის შემდეგ გადავიდა თფილისში, სადაც ის 1903 - 4 წლის სეზონში მიიწვიეს. რეჟისურა იმ წელს თფილისში მორიგეობით იყო ვასო აბაშიძის, კოტე მესხის და კოტე შათიანიშვილის ხელში. თფილისში ნინო იკავებს უკვე თვალსაჩინო ადგილს, ის უკვე ერთად ერთი მსახიობია დრამატულ როლებში. ამავე წელს თავის ბენეფისზე ნინო თამაშობს მადღას („მამულ-დედული“) როლს. ეს მისი მესამე მთავარი როლია, რომელიც ნინომ საესებით გადმოგვცა და ისტორიულათ ვახადა მადღას პიროვნება. შემდეგი 1904 - 5 წ. სეზონშიც ნინო კვლავ თფილისში მუშაობს. აქვე მასმასწავლებლოდ ასპარეზზე იღწვიეს მიხ. ქორელი. 1904 წელს ენკენისთვის „შუა რიცხვებში“ მათ ჯვარი დაიწერეს. 1905 - 6 წლის სეზონში ნინო ისევ მიიწვიეს იმავე დასში, მაგრამ 1905 - 6 წლის რევოლიუციონურ მოძრაობების გამო 1905 წლის დამლევს მუშაობა დასისა შეწყდა. ნინო ჩხეიძის ასული ავთამყოფობის გამო თავის ქმრით ნოემბერში 1905 წ. გაემგზავრა საზღვარგარეთ და ხუთი თვის განმავლობაში ცხოვრობდა პარიზში. იქვე ეყოლა მას ქალი - მდედა. ავთამყოფობა რასაკვირველია ძლიერ უშლიდა მას ხელს, მაგრამ ნინომ მაინც ინახულა სარა ბერნარის და რეჟანის თეატრები. რეჟანის თეატრში ნინომ უყურა კომედიის გამოჩენილ მსახიობ კოკლენს, მხოლოდ სარა ბერნარის თეატრში ინახულა სარა ბერნარის მოადგილე ზლანშ დიუ ჭრენი, თვითონ სარა ბერნარი კი იმ დროს თურმე ამერიკაში იმყოფებოდა. ზლანშ დიუ ჭრენი თამაშობდა პიესა „Aiglon“-ში, ჩვენთვის ცნობილი პიესა „Орленок“-ი. ამ მსახიობს ნინოზე დიდი შთაბეჭდილება მოუხდენია, მისი თამაში ზედმიწევნით კარგ ყოფილა. „როგორც მაშინ ამბობდენ განსაკუთრებით ამ როლში ზლანშ დიუ ჭრენი ბევრათ უკეთესი ყოფილა სარა ბერნარზე, რადგან სარა ბერნარი ამ როლს საესამით არ ატარებს, ნაწყვეტებში კი შეუღარებელია, ზლანშ დიუ ჭრენი კი მართლაც საესებით მთელი პიესის მსვლელობაში ატარებს თავის როლს. ხომ არ მესმოდა თამაში, მაგრამ შთაბეჭდილება ისეთი იყო, რომ სულ კანკალმა ამიტანა და ძარღვებიც დაქიმული მქონდაო“ - აი შთაბეჭდილება, რომელიც დასტავა ნინოზე ზლანშ დიუ ჭრენის თამაშმა. 1906 წ. მაისისათვის ნინო ჩხეიძის ასული თავის ქმარშვილით დაბრუნდა პარიზი-

დან თფილისს, სადაც მიხ. ქორელი გამოწვეული იყო მეცადინეობის და გამოცდების განახლების გამო სასწავლებლებში. ამ წლიდან სამი წლის სეზონის განმავლობაში, სახელდობრ 1906--7, 7--8 და 8--9 ს. ნინო მუშაობდა თფილისში, მხოლოდ დროგამოშვებით ესტუმრებოდა ქუთაისსაც, სადაც იყო ლაღო მესხიშვიტრის¹ ხანტყეპრიზა და ნინოს ვხედ: ვთ ჩვენ პირველათ სუშბათაშვილის „ლაღატ“² შემოქმედების³ ზეინაბის როლოში. ვის არ უნახავს ნინო ამ როლოში, რომელი ქართველი არ ზიარებია მის თამაშს, ვინ არ აუტირებია ნინოს ზეინაბს. ზეინაბიც ერთი მოავარი სახეა, რომელსაც თავის შემოქმედლებაში იძლევა ნინო ჩხეიძის ასული.

1909 წლიდან კი ნინო ჩხეიძე არ სცილდება ქუთაისის სცენას. 1909--10 წ. თამაშობს ნინო გურიას რეისსორობით. აქ ნინო ქმნის ახალ-ახალ ისტორიულ სახეებს. მარგარიტა გოტიე, და ბეატრისა და სხ. ახალი სახეები ეს დამატება იმ მთელი სერაის შექმნილ ტიპებისა. უკანასკნელ 10 წლის განმავლობაში ნინო ჩხეიძის ასული დაუღალავთ ეწეოდა შრომას სასცენო მოღვაწეობის ასპარეზზე ქუთაისის ქართულ სცენაზე. და წელს როდესაც 25 წელიწადის იუბილე გადაუხადა მის მადლოთერმა საზოგადოებამ, ნინომ ეს იუბილე მიიღო ისევე ქუთაისში. სადაც ის პირველათ ამ ოცდახუთი წლის წინათ გამოვიდა სასცენო ასპარეზზე და სცენას, სამშობლო თეატრს შესწირა თავი.

1918--1919 წლის სეზონში ნინო, ქუთაისის დრამატიულ საზოგადოების მიერ მოწვეული, თავისი ნაზი და მშვენიერი თამაშით კვლავ ატკობდა, მის თაყვანისმცემელ საზოგადოებას და დასუსტებულ, ავთამყოფი ის მაინც არ მოსცილდა უკანასკნელ წუთებში თავის საყვარელს სცენას. ახლა კი მას აუცილებლათ ესაჭიროება დასვენება, რათა ახლო მომავალში ნინომ ისევ გამწვევებულათ გადაგვიშალოს თვისი ნიჭი და გული და განახლებით დაუღალავათ ვიხილოთ ჩვენთვის საყვარელი ზეინაბი, მარგარიტა გოტიე, მაგდა, მედეა, და ბეატრისა, ქეთევანი და სხვა სახეები, რომელნიც ნინოს განსახიერებაში მუდამ უკვდავი იქნებიან.

სოსო ალანიშვილი.

13

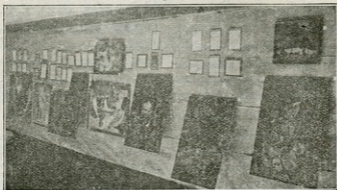
მხატვრული ცხოვრება თფილისში

სურათების გამოფენა სამხატვრო სასწავლებელში. „სომეხ მხატვართა კავშირი“-ს გამოფენა. ქართველ მხატვართა სურათების გამოფენა. რუს მხატვართა გამოფენა „Малый круг“. აკვარელის გამოფენა.

მხატვრული ცხოვრება თფილისში ატოკდა სწრაფად. სულ ხუთი გამოფენა იყო მხატვრული ნაწარმოებებისა.

სურათების გამოფენა სამხატვრო სასწავლებელში პირველი მერცხალია ამ საგზაფხულო სეზონის. მონაწილეობას იღებენ უმთავრესათ რუსი მხატვრები, აგრეთვე სომხებიც, როგორც ბაშინჯაგიანი და სხვ. თვით სკოლის მოწაფეებსაც აქვს აქ დათმობილი ადგილი. გამოფენის საერთო ხასიათი მეტად ყურადსაღებია, როგორც ისეთი მხატვართა ძიებანის მაჩვენებელი, როგორც არიან ფოგელი და სკლიფასოვსკი. აღსანიშნავია ფოგელის ძლიერი ფერადებიანი სურათი „მალარია“ და პეიზაჟები, სკლიფასოვსკის „მკვდარი ბუნება“.

ბაშინჯაგიანი მრავლათ არის გამოფენილი, უკავია მთელი კედელი დარბაზისა, რომელიც თვით წარმოადგენს უაღრეს ინტერესს, როგორც თფილისის წარსული საუკუნის ხელოვნების ნაშთი (არმაკუნის სახლი). ბაშინჯაგიანის სურათებს შორის არის მისი ახალი ნაწარმოები—ლტოლვოლი სომხების გადასვლა თოვლიან მთებში. არის ამ გამოფენაზე ქართველი მხატვარიც გაბაშვილი, — მისი Nature morte-ები.

აქრული ლაღღ გუღიანჭვიღის სურათაუღიღ

ქართულ მხატვართა სურათების გამოღენა თფიღისში
ფურნალ „ხეღოღენბა“-ს რეღაქციის ფოტოგრაფიღ

14

„სომეხ მხატვართა კავშირი“. ამ სახელით რუსთა კლუბის შენობაში აპრიღის დასაწყისში გაიხსნა გამოღენა განსაკუთრებით სომეხ მხატვართა სურათებისა. 350 ნომერში ყურადღებას იპყრობს ტენიკის დამუშავებით და ღრმა გრძნობით საესე ფგ. ტატევოსიანის და ტერღემეზიანის მზიანი სურათები. აღენიშნავ ოგენეზ ტატევოსიანის ნათელი და ფერად ლაქებიან სურათებს და სერგეი გოროდეციის დიღეტანტურ, მაგრამ ყურადღადებ ნახატებს თფიღისის სხვა და სხვა კუთხისა. მრავალი მხატვრის სურათები ითქვიფება გამოღენის ერთფეროვნებაში. საერთო ერთფეროვნებას აშუქებს და ძალას აძღვეს სარიანის ოთხი სურათი. ქანდაკებიღან დავსახელებ გიურჯიანის „ქაღის ბიუსტი“ და კაროს „ეკ. გურკოს“.

აქრული მამა-შვიღის მისე დგ ერკლე თთიბიღუღის სურათაუღიღ

ქართულ მხატვართა სურათების გამოღენა თფიღისში

ქართულ მხატვართა სურათების გამოღენა. 4 მისიღ—ღღესასწაულიღ ქართულ მხატვრობისა: დიდების ტაძარში გაიხსნა ქართულ თანამედროვე მხატვრობის გამოღენა, მოწყობიღი ქართულ მხატვართა საზოგადოების მიერ. ეს გამოღენა პირ-

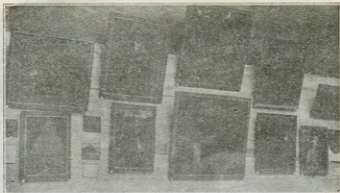

ლადო გუდაბაშვილი თუთია გიორგი

ქართველ მხატვართა სურათების გამოფენა თფილისში

ველია ჩვენს ცხოვრებაში. აქ თავმოყრილია თითქმის ყველა ქართველი მხატვრები. მონაწილეობენ 15 მხატვ., მათ შორის ოთხი ქალი. თუმცა მცირე რიცხოვანი (სულ 278 სურ.), იგი უაღრესათ საინტერესოა, როგორც მაჩვენებელი თითქმის ყველა დამახასიათებელ მიმართულებებისა თანამედროვე მხატვრობაში, დაწყებული აკადემიური ხასიათის სურათიდან (მრევლიშვილი), გათავებული ფუტურისტულ და კუბისტურ ნაწარმოებებით (კაკაბაძე: „ავტოპორტრეტი“ და „დაკრძალვა ივერეთში“, და გუდიაშვილის: „ჩემი ტფილისი“, „მერანი“ და „ავტოპორტრეტი“). ამ საერთო ხასიათის გამოფენას მეტი მნიშვნელობა და ინტერესი ეძლევა შედარებით დანარჩენ ორ გამოფენასთან.

აქ ვხვდავთ თფილისისათვის ცნობილ ვაბაშვილს, პორტრეტისტს ჯორჯაძეს, სინათლე და ჩრდილის თამაშის მოტრფიალეს მოსე თოიძის მზიან სურათებს, რომელთა შორის შთაბეჭდილებას სტოვებს „დედოფალი სააგარაკოთ“ და ორი სურათი „ღარ-

კვლევი დავით ვაკაშაძის სურათიწით

ქართველ მხატვართა სურათების გამოფენა თფილისში
 ფურნალ „ხელოვნება“-ს რედაქციის ფოტოგრაფია

ბაზი“. შ. ქიქოძე წარმოდგენილია რამოდენიმე ნაწარმოებით, რომლებიდან კარგათ გამოიყურება ირ. წერეთლის პორტრეტი და პატარა ეტიუდი აჭარის მთებისა, სი- დამონ-ერისთავი ხასიათდება თავისი „გიორგი სააკაძეთი“ და ძლიერი „წმიდა ვიორ- გით“. მრველიშვილმა გვაჩვენა დიდი სურათი ძლიერი გრძნობითა და განცდით სავსე — „კრწანისის შემდეგ“. აუცილებლათ წარუშლელ შთაბეჭდილებას სტოვებენ ელ. გუდიაშვილი და დ. კაკაბაძე.

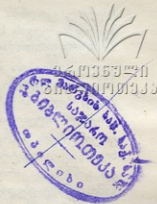
16

კუთსე იაკობ ნიკოლაძის ქანდაკებუქისსა. იქვე ზევათ აერთსმანდიშვილის სურათით

ქართველ მხატვართა სურათების გამოფენა თფილისში
 ფურნალ „ხელოვნება“-ს რედაქციის ფოტოგრაფია

პირველი — რომანტიკოსი, თავისებური სამყაროს მატარებელი თავის გულში, მომ- ლერალი ხაზებითა და ტანის ხვეულებით, მეორე — კლასიკი, რეალისტურ სახეების გამმარტივებელი, ფორმის გამომჟედი. პირველი უაღრესათ მუსიკალური, მუსიკოსი, მეორე — ხუროთ-მოძღვარი. პირველის ფერადებში ხედავთ ოცნებას, მეორესაში კი — საღი გონებისა და თვალის სიძლიერეს.

კვლევი ჯალურიან სიდაზმონ ჟრისიოჯვის სურათოჟიოთ მარცხნიოთ დჯ მალჯა დიქოძის სურათოჟიოთ მარჯჯნიოთ

ქართველ მხატვართა სურათების გამოფენა თფილისში

ქურნალ „ხელოვნება“-ს რედაქციის ფოტოგრაფიო.

252557

აღვნიშნავთ გულთაშვილის „ქალაქ გარეთ“, „ქეიფი ქმა ბიჭებისა“, „პირიშისა“, „ცისნა“, „დღეობა“. პორტრეტებში ყურადსაღებია ნახევრათ კუბისტური „ავტობორტრეტი“ და აგრეთვე ფანქრით ნახატები. დ. კაკაბაძე გვიჩვენებს იმერეთის სინტეტურ სურათებს, ფოლადისებურ გამოკვიდილ პორტრეტებს. ყურადსაღებია მეტად ძლიერი Nature morte და იმერეთის ეტიუდები და ფანქრით ნახატი „ძველი თფილისის“ სერია. ქ-ნ ს. ნიკოლაძის Nature Morte-ები (პასტელი) უნდა ჩათვალოს ნამდვილ ხელოვნურ ნაწარმოებათ.

ნაზია და ახალგაზღვური ელ. ახვლედიანის ეტიუდები ზეთით. აღვნიშნავთ კიდევ ახალგაზღვა ირ. თოიძეს, რომელიც ფერადების შეხამებით და კომპოზიციით ფანქრით ნახატებში ნათლათ გვახმელს, რომ მომავალში მას შეუძლია დიდ შედეგამდე მიიღწიოს.

თ. ბილანიშვილი და თ. თავაძე წარმოდგენილი არიან: პირველი—ორი ქანდაკებით და მეორე—რამდენიმე ნახატით ფერადებით. ნიჭიერ მოქანდაკე იაკობ ნიკოლაძემ გვიჩვენა მხოლოდ ნაწილი თავისი შემოქმედებისა. მიანც მრავალ ნაწარმოებს შორის, მშვენიერი „ქარი“ (ქვა), თ. ყ—ელის ბიუსტი (გვიძი), „ჩრდილოეთის ასული“ (მარმარილო), დაუმთავრებელი „სალომე“ (მარმარილო) და პატარა „ხვესური“ (თიხა).

დასასრულ მოვიხსენიებთ სურათებს ნიკო ფიროსმანიშვილისას, ამ გულუბრყვილო და ძლიერი ნიჭის პატრონს. დავასახელებთ „ქეიფს რთველის დროს“, „დღეობას“ „ქორწილს კახეთში“, „ქეიფს“, „ირემს“ და Nature Morte-ს.

მეოთხე სურათების გამოფენა „Малый Круг“-ი ამ მხატვრულ სეზონის დაბოლოვებაა. მონაწილეობენ უმთავრესათ რუსი მხატვრები.

აქ შეხვდებით რუს მხატვრებს სულეიკინს და სორინს. პირველის დეკორატიული „არ-ლეიკინის ბალგანი“ და „ვენეციელი მოზეიშენი“ საინტერესო არიან ფერადების და კომპოზიციის მხრივ. და საერთოდ მხატვრის დეკორატიულ მოხერხების გამოჩენ „კარნავალით“ მხატვარი გვაჩვენებს თავის მხატვრობის ხასიათს—რეტროსპექტივობას წარსულ ლუდოვიკების ხანას გაცოცხლებლაში. ასეთივე ყაღდის არის მისი პატარა პეიზაჟები.

საერთო კონცის და ერთგვარი მხატვრული განვითარების ელფერით სუდეკინს გვერდში უდგას სორინი თავისი პეიზაჟებით და ფანქრითა და სანგვინით ნახტი პორტრეტებით: ორლოვა, საზონოვი, ობოლენსკი და სხ.

გულიაშვილი და ბაქმეუკ მელიქოვი სწვევენ მხატვრობას სულ სხვა ფარდასაქმევის Nature morte-ი და მეორეს „ყავისფერი ქალი“ და სხვა ასეთები დიდ მხატვრულ მაჩვენებელი არიან. გამარტივებულ და თავისებურ ფორმის ფარგლებში სხანს მელიქოვის მუყაითი მუშაობა ფერადებზე.

ვალისშევსკის პორტრეტები ყურადსაღებია; მათ შორის ერთი ხნიერ ქალისა. სახელმწიფო თეატრის ფარდის ავტორის პორტრეტებში ემჩნევა ერთგვარი „ტეხვა“ და განზრახი კარიკატურობა.

გამოფენაზე ვხედავთ აგრეთვე ვესევეს, ზალცმანს სუსტი Nature Morte-ებით, კარიკოვს, ლანსერეს, ტირს და სხვ.

სამხატვრო სკოლის შენობაში გაზაფხულის უკანასკნელ რიცხვებში გახსნილი იქნა „აკადემია“-ს გამოფენა, რითაც დამთავრდა თფილისში საზაფხულო სამხატვრო სეზონი.

გიორგი ლუჩიაშვილი

ვოშპიზიტორა ალესაგრაშვილი და სასკლშინა თეატრის ვოშისასარი რუქუნავა

მომღერალი დავით ავთაშვილი ნიკო თუმანიშვილის ნახტი

მის. კიარელის ნახტი

ფოტოგრაფია „ხელოვნება“

ალკიბიადესი

ალკიბიადესი მოწყენილი იყო. გამვლელსა და გამომვლელს სსაცილოდ იღებდა. — მთვას ტყვიოდ დასცინი — შეეკამათა ერთი მეგობართავანი — მაგი ჭკვიანი კაცია! გულის ამრევ დრამებს სწერს; ყურის შემადრწუნებელ სიტყვებს ლაპარაკობს!.. ჩაიცინა ალკიბიადესმა.

— მთელი ათინა, მთელი საბერძნეთი აღაპარაკდება ხვალვე, თუ კი მოვიწოდებ — უპასუხა ალკიბიადესმა.

— შენზე ეხლაც ლაპარაკობს...

— რაზედაც მსურს — გააწყვეტინა ალკიბიადესმა.

— ასე იცი დაჩემება.

— აი ამ ძაღლზე, თუ მსურს დღესვე სოკრატეც ილაპარაკებს და ტერსიტესიც, ასპაზიაც და დიოკენტიც...

— სცდები!

— აი ენახათ! და ალკიბიადესი მიუახლოვდა მათხოვარს, რომელსაც კულ-ჩამოვარდნილი, მუნიანი, წელში გაწყვეტილი ძაღლი ახლდა.

— მომყიდე ძაღლი, ოღონდ ბევრს ნუ მთხოვ.

— რაც გინებოს, ის მიბოძე.

— გეყოფა ათასი დრახმი?

მათხოვარი მიხვდა, რომ რაღაც არა-ჩვეულებრივი ხდებოდა და მონურად, მათხოვრულად მიმართა ალკიბიადესს:

— ნუ დამლუპავ! შენთვის რამდენიმე მინა*) არაფერია, ულამაზესო და უბედნიერესო, მე კი... მე საწყალი ვარ.

— კარგი, ორი ათასი იყოს!

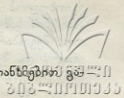
— ნუ დამჩაგრავ, ღმერთების საყვარელო, მაჩუქე კიდევ რამე.

— გადაუთვალე სამი ათასი. — უბრძანა მხლებელს ალკიბიადესმა.

მათხოვარი თხოვიდან ვაჭრობაზე გადავიდა: იფრცებოდა, ამტკიცებდა, რომ ასეთს ძაღლს მთელს საბერძნეთში ვერ იშოვიდა ადამიანი; რომ მთელი იმედი მისი და მისის სამი ბრმა დისა, კუნტი დედისა და კეთროვანის ძმის ამ ძაღლში იყო; ბოლოს ყვირილიც კი მორთო, ალკიბიადესს არ ეკადრება ბეჩაფი მათხოვარის სიღარიბით ისარგებლოს და ოხერ-ტიალს იაფად გამოარავას საქონელიო. ასეთი ვაჭრობა ქეშმარიტად მეკობრეობაზე უარესიაო, ყვიროდა მათხოვარი.

ალკიბიადესი იღვა. გულში ეცინებოდა, მაგრამ არ იმჩნევდა. „ყოველი ბერძენი არტისტიკაო“. — ჰფიქრობდა.

*) ბერძნული ფულია; უდრის 100 დრახმას.

I

აზრსა ჩემსას გარდაუღობავს ყოველგვარი საზღვარი ადამიანთა შეთანხმებრთ ვაჟნი დავლებული.

სიკეთე და ბოროტი ღვიძლ ძმებათ უცნია ერთმანეთისა.

კოდვა და მადლი ერთ ამბაზში მოუნათლია.

არ არის ცდუნება, დანაშაული ადამიანთა პირისაგან დევნილ-წყვეული, რომ მას არ ვგრძნოს თავის მოკეთეთ, ხორცად და სისხლად. შეუღობავს უწმიდესი ტაძარი ამა სოფლისა და ყოველგვარი წყევა-კრულვა სიამაყით მოუსმენია.

მაგრამ მარჯვენა ჩემი სუფთაა ყოველგვარი ბოროტებისაგან.

რადგან გული უმაღლესად ფაქიზია თვით ხელის სისუფთავეზედ.

მაგრამ ვხედავ, რომ გრძობათა სიერეწი უამრავის სახით დაბზინავს ერთი უკვდავი ქეშპარიტება.

— ღალატი! ეს ხომ უერთგულესი შევილა თვით ღვთაებრივ გულისა?

და მწყურის გავიცინო, ჩავიხარხარო, მაგრამ ევრავის თვალებს ვერა ვხედავ, არც თუ სარკე მაქვს... სვედის ფერსა ვგრძნობ ჩემ სახეში, საღაც ღუმული სისწრაფითა ქსოვს თავის უცნაურ ბადეს საიღუმლო ზრახვათა შიგ ვასახვევად.

რა უძრავი ყოფილა ღელვა სულისა!

მაშ გადაიღეთ ქანდაკება გაყინულის აზრისა!

II

ერთი ხმა მესმის არ ვიცი მტრისა თუ მეგობრისა. შეიძლება ჩემი გულის ხმაც იყოს:

— რატო არა ჰქსოვ ფერადოვან ზღაპართ სხვათა სასმენად?

ჩემი პასუხი კი მემგონი შემდეგია:

— მრავალი ზღაპარი დამიწყვია და ვერც ერთი კი ვერ დამიმთავრებია: ყოველი ზღაპრის ყოველ გმირად სულ ჩემი სახე წამოიჭრებოდა წინ. ავაზაკი იყო იგი თუ სიკეთის მთესველი, დაცემული თუ ზენ-ამაღლებული, ფუჭი თუ ღიღ-ბუნებოვანი ყველას სურათი ჩემი თავიდან უნდა გამომესახა.

მე კი ჩემი თავი, ჩემი კოდნა, განცდა, ხილოვანი საკმარისად არ მიმჩნდა არცერთი ზღაპრის არცერთსა გმირად... ოჰ, ნეტავ ვიციღვე სხვებს როგორ ჰყოფნით თავიანთი თავი!

III

ვიცინი ვმსჯელობ ვკამათობ. დროს ვატარებ მეგობარ-ნაცნობებთან. მათ ჰგონიათ მე ვარ ნამდვილად ის, როგორც მხედავენ.

ელხა შინავზივარ. შუა ღამეა. ჩემი სული გაშიშვლებულა და ხელებ-გაპყრობით, თითქოს ჯვარზედ გაკრული, დგას ჩემს წინაშე.

და მისი ჰერეტით გონ-არეულის მწყურის ამოვშლო ყოველი ნაბიჯი დღისა სავალზედ გადაღებული და ნიავს მივსკე თავ-გამოდებული სიტყვანი ჩემნი.

ყინი მაქვს დაებრუნდ ამ სიბნელეში და შევძახო ყველა მათ, ვინც შემხვედრიან, რომ იგი თქმანი მე არ მეკუთვნიან!

მე არ მეკუთვნიან!

მე მაშინ ვეკუთვნი ჩემ თავს, ოდესაც შეესტკერი ჩემ სამოსელ შემოფლეთილ სულს, და მაშინ კი... უტყვი ვარ, უტყვი...

ოდესაც მრავალ თქმათა იერიშს ვგრძნობ ჩემს გულში, მაშინ ერთი სიტყვის მოწყვეტაც კი ალურიცხველ დანაკლისად მომეჩვენება. რათ? ვისთვის? რისთვის?

კეთხულობ ამას, კეთხულობ იმიტომ, რომ პასუხი წინაღედ მაქვს მოსმენილი
ამაოების სამეფოდან.

ოო, მეგობარო მეგობარო!

ერთო! და შენც დასაყრად განმზადებულო!

რა მეზარება აბრეშუმის მზიარული ქსოვილი:

— იგი ჰპარავს ჩემი სულის სილამაზეს, მის ბროლობას,

რა მეზიზღება სამოსელი ხავერდის და ატლასისა:

— იგი ჰქმნავს ჩემი სულის სიმახინჯეს, ავ-ზნეობას.

ოო, მეგობარო! ერთო! ერთო!

შენ რომ მიინც გრძნობდე — თუ როდის ვეკუთვნი მე ჩემ თავს — შემიყვარები მა
შინ, ოდესაც გეზარები. და შემიზიზღები მაშინ, ოდესაც გიყვარავ...

მე სული მეზუთება ნიღაბ ქვეშ...

ნეტავ სხვები თავისუფლად როგორ სუნთქავენ?..

IV

ზვირად ისე ყრუ ვარ, რომ ხმა გარემოსი ვეღარა სწვდება ჩემი გულის პასუხს.
მაგრამ ხმა სიყვარულისა მარადის მესმინება.

სიყვარული!

— განა მყვარებია ოდესმე!

— განა ყოფილა წამი, რომ არა მყვარებოდეს!

მაგრამ ყველაზე საშინელი ის არის:

— როცა უიყვარს ვილაცა.

— და არც იცი... ვინ.

22

არ ვიცი...

არ ვიცი...

როცა ამას ვამხელ — ჩემი გულის სარკეს ვსწმენდავ მტვერსა სიფლიდისას და ვხე-
დავ, რამდენიმე სახე მომჩერებია გაფითრებული...

მე მწყურის ხელმე-გაპყრობით, მუდარით გავეშურო ყველასთან:

ვეამბორო, ვანგეშო, შევეფიცო...

და ვემზობი პირქვე და ჩაებლავი ჩემი სულის ქვესკნელს... წუთისაოვლის უფსკრულს...

და ველოდები ნასროლ ქვას...

და ველოდები ნასროლ ქვეს... რომ უფრო ჩქარა შთავინთქე... მიუწლომელთა-
საფანეშო... მე ველოდები... რათ აგვიანებენ?

ნუ თუ ისეთი სასტიკი დამნაშავე ვარ, რომ... მაპატიეს!..

ოო, სიყვარულის ღმერთო! ჰაბუკთა ტაძარში წმიდათა-წმიდათა გაბრწყინებულო!

მხოლოდ ეხლა უნდა გამხილო!

მხოლოდ ერთხელ უნდა გამხილო:

— არა გყავს მონა ჩემზედ ერთგული პირად ქვეყნისა...

— არა გყავს მოღალატე ჩემზედ კარგი პირად ქვეყნისა...

ვაჰ თუ ბებრმა გაიგო მეორე და პირველი ვერა!

ნეტავ სულ არ ესმოდეთ!

მაშინ უფრო მეტყველი იქნებოდა ენა ჩემი...

ეხლა კი... ვაჰ, რათ არ ძალმიძს ღუმილი, მარად ღუმილი...

V

მეტო აღარა მცალიან!

მხოლოდ ერთხელ კიდევ მოგიბრუნდები, მეგობარო ჩემო, რომ გამხილო უკა-

ნასკნელი სიტყვა ჩემი: ...

შენა ხარ ის ადამიანი, რომელთანაც კიდევ შემძლიან ერთი-ორი სიტყვის თქმა,
ვიდრე სამარადისოდ დადუმდებოდნენ ბაგენი ჩემნი.

შენ იყავ ის ერთადერთი გულითადი, რომელსაც კიდევ ვენდობოდი ცხოვრების
გზათა სავალზედ. მაგრამ სწორედ შუა მოგზაურობის დროს დამეცა შენ და შენს
ფიცშიც შემეპარა ღალატი...

მე აღარ შემძლიან!...

გამშორდი!

გამშორდი ჩემი სიყვარულის იქით!

მე შენაჩრება მარტოდ სიარული ცხოვრების უდაბნოში... და თან მაყრუოლებს...

მე ვფიქრობ აბრეშუმოვან თმებზე, ყუყუნ თვალებზე, მაგრამ მაინც ვკითხულობ:

— ვინ მანუგეშებს?..

მე მესხება მარტოდ სიკვდილი...

შენ გასწი შორს, მეგობარო! აღარ მოიხელო ჩემსვენ! და თუ ეამსა განკითხვისას
აღმომხდეს ძახილი შევლისა, არ მოიხედო!

არ მოიხედო!...

მე ვყვირ არა საშველად, არამედ—ჩემდა სავალალოდ, ჩემდა ვაგლახად, რომ მარტო
ვშთენილვარ ამა სოფლად, თვით საფლავამდის...

არ მოიხედო!

თუ გიყვარვარ, დამტოვე მარტოდ!

ცხოვრებაში მე მიტომ მენატრებოდა მეგობარი, რომ სიკვდილის ეამს დავეტოვე
მარტოდ მარტო და ამითი ერთხელ მაინც აღესულიყავ გოლგოთაზედ წამების უკან-
ასკნელი წუთით სიცოცხლისა.

და განშორებული სიყვარულის მკლავებს... მოწყვეტილი ცხოვრებას... განდგომი-
ლი თვით მეგობრისაგან მაინც ვვმინავ დაკარგულივით:

— სადა ვარ? სად?..

ნუ თუ ეგრე ძნელია წუთი უკანასკნელი!

ნუ იკითხები უკან, მეგობარო! მე აღარ გიწოდებ!

ხელები გამომიპყრია, მაგრამ—ენა სდუმს და შენ მიიღვე ხელთა გამოყრობა ჩემი—

შენდამი ვედრებად, უკანასკნელ ვედრებად:

გამშორდი!... გამშორდი!.....

მაგრამ მაინც არა ვარ მარტო!

მოვიშორე ყველაზედ გულითადი მეგობარი,

და ვერ გაესცილდი ყველაზედ ვერგ მტერს:...

ჩემი ფიქრები ისევ თან მსდევენ...

ოო, თავო ჩემო!..

თავო ჩემო!..

ლევ. მიტროპოლი.

საქართველოს მასკარადში

ციკლი: „ქუთაისი ნიღბებით“.

ქუთაისის მასკარადში საში გრანდიოზი ნიღბი დაქრის.

ესენი მთელი ქუთაისის განხორციელება:

მისი სიბრძნის—სიკრუის, ნეცინიერების—ყებდობის, ხელოვნების—მასხრობის, მრეწველობის—

ჯიბგრობის.

ესენი პირველები არიან და ქუთაისი, რომ ოფიციალური მასკარადი იყოს—პრიზებით, უსათუოდ ესენი პირველ ჯილდოს მიიღებენ.

პირველი ნიღბი.

მას ყველგან ნახავდით:

ციხეში, ყაფანზე. ბაღში. სამიკიტნოში.

ნახავთ მოქეიფეს, მოჩხბუბარს—მოლაპარაკეს.

ნახავთ ძაღლთა კავრებით გარშემორტყმულს მშვიდს, სევდიანს.

შეიძლება თქვენ ის ნახეთ; მოქეიფე ორ ვტლში—ერთში მისი ქული დევს—მეორეში თვით უკუღმაზის...

... ეს უწინ იყო..

დ. მაშინ ეს უფერტურა იყო მისი ცხოვრების მეტამაფროზის და იგი მეორე დღეს, უსათუოდ, ციხის სკუმარი შეიქმნებოდა.

და ასე ისვენებოდა მისი ცხოვრება. ახლა იგი თავისუფლად დაიარება ქუთაისის ქუჩებზე:

სერიოზული, საქმიანი.

იშვიათად ლაპარაკობს.

მე იგი ნახე ერთს სამიკიტნოსთან გაიარა ვირით.. და როცა მას ღვინო მიაწოდეს—იგი ვირს დააღვივინა.

სიცილი დაიწყეს.

შეიძლება ეს შემთხვევა დიდი სიმბოლო იყო ქუთაისისთვის...

მაგრამ სიცილით გადაატარეს...

მეორე ნიღბი.

24

მოწერილი ჯოხით, რომელზედაც ყოფილი წარწერა:

ამ ჯოხით იგი თამამად მიაბიჯებს. მაშინ იგი ქუთაისის ანაკრონია.

ყველას ჰკუას არიგებს: ყველაფერზე ლაპარაკობს ლექსობს, შაირობს. ყველას იგი სულელი გონია—მისთვის კი: მთელი ქუთაისი სულელთ გროვაა. ქუთაისი მას უყურებს და უხარია, რომ იგი მისი ნიღბის ამოწურვაა.

იგი ქუთაისის აღფრთოვანება,

მისი სიტყვაწყობილი შაირი.

ის ქუთაისის გრძელი ენაა.

მისი ჯოხი—ქუთაისის ჰკუის სიმდიდრე.

მას მთელი ქუთაისი ეკინის, მაგრამ თვის ჰკუას მას აძლევს. და მან ქუთაისის „ბრძენთა ჰკუა“, ერთ ჯოხზე მონოგრაფიებით რომ ვერ დაატია—მეორეზე გადაიტანა.

მესამე ნიღბი.

„ორი შაური.. სამი შაური.. გექნებათ მასესხეთ“.

ზშირათ გაიგონებთ..

და ეს ზომ მთელი ქუთაისის ამოძაბილია, სადაც ყველა—და ყველაფერს სესხულობენ და უკან არასოდეს არ აბრუნებენ.

„სამი შაური გექნებათ, მასესხეთ“ და გვერდს ჩაგირბენს..

ქუთაისის უხარია ეს და იკინის..

სიამოვნებით აძლევს: ზოგს გონია ამით საკუთარ ვალს იხდის, ზოგს: მეტი არ თხოვონ...

ვინ არიან ეს ნიღბები:

პირველი—ლადო.

მეორე—სიმონ ჯღამაძე.

მესამე—ალფეხა.

პირველმა—ქუთაისის შეზარხმებული ჰკუა ვირს დააღვივინა.

მეორემ—ქუთაისის სიბრძნე მონოგრაფიებით ჯოხებზე გადაიტანა.

მესამემ—ორ-სამ შაურობით ისეხა და ზურგზე მოიკიდა.

ქუთაისს—კი უფლება მისცეს სიცილის, მაგრამ ვინ—ვის ეკინის, ეს ჯერ კიდევ ნიღბით დაიარება..

ღია ჩიანელი..

მგოსანი იოსებ გრიშაშვილი

უკანასკნელი სურათი

კოხაკის ფოტოგრაფია

25

სმელი საღამო

სველი საღამო ზენს ნესტიან თვალებს მაგონებს.
დავწეები ჩუმად და დაუძლი მზის ქალბატონებს.

ვით ცრემლი წამწამს — ცამ ბალახებს აჭყარა ხაო.
ვით ზენი თვალი — ეს ტყეც გაზნა ღვთის სამრეცხაო.

სველი საღამო ძილს მგოსნისას უფრო ატკბილებს.
დავწეები ჩუმად და ვიხილავ მთვარის თეთრ კბილებს.

ნერვის სიბლექე მიმიყუჩდა ძარღვებში ოდნავ.
დავწეები და მეც მომბერდებოდა ყველაფრის ცოდნა.

ძვირფასო! მახოვს, ზენც სტიროდი როცა წახველი,
და მე კი დღესაც, მე, მყობადის გადამლახველი,

მერვედ ვიგონებ ამ საღამოს, ამ ნაძვებს, ამ თვეს,
მერვედ, ძვირფასო, რაც ვგ თავი მერვედ წამართვეს.

მე ვფართხალბედი, ვით საფანტით შემერთალი ჩიტო —
შენ კი წამწამებს გიმძიმებდა თვალ-მარგალიტი.

წებოდა ნისლი, ნისლი მთების შესამოსველი
და ჩვენს თვალებში იზრდებოდა საღამო სველი.

0. ბაიზაშვილი.

წალკარი.

12 სექტ. 19 წ

გამაცუნეს. ხელი მას ქონდა ვით ღადარი.
 და შემდეგ ვერ ვნახე, ვერ შევხვდით ერთმანეთს.
 მართლა, თუ სხვასთან, არვიცი სად არი.
 ქუჩაში მათხოვარს ვაჩუქებ ერთ მანეთს.

შუადღეა. მსურს ვნახო. მივდივარ მის სახლან.
 ფანჯრები ღიაა, არა აქვს ფარდები.
 შევხვდავ, ოთახში თამაშობს თეთრ ძაღლთან.
 და, კარებს გაგაღებ. ხელში მაქვს ვარდები.

გამოდის. არ ეცვა არც კაბა, არც წინდა.
 დარცხვენით ძლივს მკითხავს: ვინ გნებაეს! ვინ გინდა?

ვკანკალებ. რა უთხრა!—ამის ფიქრს უნდები.
 და უხმოთ, გალახულ ბავშვივით ვბრუნდები.

ლამდებია. მარტო ვარ. არაყით დავთვრები.
 ქუჩაში მეძაღვი ჩემს ხელებს ემთხვევა.
 მბატოლებს. მივყვები. შერევა დავთრები...
 ეშორდები... მალონებს ასეთი შემთხვევა.

და ვდარდობ. ფიქორდები, ვით ქანგი თხარადი.
 ო, ღმერთო ძლიერო! წმინდაო მარიაო!—
 მომეცი სიმხნევე, სიმშვიდე მარადი,—
 ასეთი ცოდვილნი მრავალნი არიან.

პ ო რ ტ რ ი ტ ი.

(სონეტი).

ვით მონაზონი დაიარება,
 ტრელი თვალებით ყველას იმონებს.
 აღარ წამს ღმერთი, არც ზიარება.
 უბეში მალავს მორცხვით ღიმონებს.

სანატრელ წარსულს ზშირათ იგონებს.
 უმძიმს სურვილის აღიარება.
 ღამე ბალიშებს ვნებით იკონებს,—
 შავგერემანს ჰშენის სახის არევა.

სქელ სარკის ნატებს ჯიბით ატარებს.
 გამოდის ბაღში მუდამ ნაწირვებს.
 ერთი შეხედვით ვენუხს გადარევის.

ო! მისი ხმა გავს წყნარ თარის დუდუნს.
 როცა სევდა ძლივს სურდო ნაწირვებს,—
 ვით მამაკაცი ეწვეა თუთუნს.

1. პოეტი მეფე, პოეტი ბავში,
გამიყალიბე დაბინდულ გზაზე.
მე მკლავი მკონდა შენს სურნელ მკლავში.
ფეიქრობდი ჩუმად. ვინ იცის რაზე!

ხეგბს ჩაქრო მთვარე ბურთული.
მე კვლავ მესმოდა სონატა მთვარის.
მაგ თვალთ სისოვლე, თმა დაბურღული,—
ჩემ ცოდივლ ბაგის, ხელების არის!

იყო შრიალი, ფოთოლთა თქეში.
გრივალმა ხმებიც გაიტყნორა.
ვიყავით სტუმრად ერთი დღე ტყეში:—
მე და ლენორა, მე და ლენორა!..
2. ზღაპრული თვალი ვიცი ჯადოთა
და ჩაეძირე მეც შენს ჯადოში.
ახლა ტყე ჩვენთვის ელდორადოა,—
უნდა ვიცხოვროთ ელდორადოში.

და ტყის კარები ჩვენთვის მწვანდება:
ნახი, სპეტაკი, თავშენაბელი.
მაგრამ ხეებზე რად მელანდებდა
ყელსახვევების უცხო საბელი?!

ახ სახობელა! ყვითელ ნეშოზე
პოეტის კუმოს ვხედავ ზმანებით...
შენს ხელის ნაცვლად უნუგეშოზე,
მე გტირი ცისფერ ხელთთმანებით!
3. მშვიდობით! გსტოვებ! მივდივარ მთაში!
დიდ შუადღისას მე ავალ მთაზე.
შენ სად იქნები ლენორა მაშინ?—
რისთვის არ ვიცი, ახ რისთვის, რაზე!..

ჯვარს ვადიწერ ნორჩ თავებურათი,
თუ დაგეკობა მშვიდათ მკლავები?!
მე ვიცი მხოლოდ ერთი სურათი—
პოეტის სულში ნასაფლავები!

როს მზე ამოვა მაღალ გორასთან,
ის იტყვის ალბათ მზურვალე მზეში:
ვიყავ ბედნიერ ჩემს ლენორასთან—
ერთი დღე ტყეში! ერთი დღე ტყეში!
4. მიხდოდა: ცრემლი, ზეცა... დიდება...
და მე წვალდებით ავედი მაღლა.
დღეს სინანულად მაქვს დარიდება,
დღეს დიდებისას ვიგრძნინი დაღლა!..

სად ხარ ლენორა! მარტო ვებრდები
გეძახი ახლა... გეძახი გვიან!..
მე შენს ჩვენებას კვლავ ვაჩერდები
და საოცრებას თვალები ღვრიან!..

მისმინოს ლანდმა ლოცვა ზენარი.
ამოთება თავს დამგრიალობს...
მოდო ლენორა! მოდი ლენორა!
მკვდრეთით აღდგომას სული გიგალობს!..

ლეონარდო — და — ვინჩი.

(გარდაიცვალა 2 მაისს 1519 წ.)

წელს 2 მაისს 400 წელიწადი შესრულდა რაც საფრანგეთში გარდაიცვალა გამოჩენილი იტალიელი ხელოვანი ლეონარდო და ვინჩი.

ლეონარდო და ვინჩი დაიბადა 1452 წელს ემპოლის ახლო ციხე-კოშკში ვინჩში. ვინაიდან მას ბავშობაშივე არაჩვეულებრივი ნიჭი აღმოაჩნდა ამისათვის მისმა მამამ ლეონარდომ გავზავნა იგი მხატვარ ვეროკიოსთან, რომელიც იყო მისი პირველი მასწავლებელი და რომელთანაც დარჩა სანამ ოცი წელიწადი შეუსრულდა. უმთავრესი ნაწილი თავისი ცხოვრებისა მან ვატარა ფლორენციაში, მილანში და რომში.

1516 წელში ფრანსისკ I-მა მიიწვია იგი საფრანგეთში, სადაც ამბუაზის ახლო იგი კლდეში გარდაიცვალა. ლეონარდო და ვინჩი მიქელ ანჯელოსთან და რაფაელთან ერთად ერთი უმთავრესი წარმომადგენელთაგანი იყო მე XV საუკუნის დამლევის და მე-XVI საუკუნის დასაწყისის იტალიის ხელოვნებისა ანუ აღორძინების ხანისა. ლეონარდო და ვინჩი, რომელიც შემოქმედების მხრივ მხატვრობაში არაფრით ჩამოუვარდებოდა მიქელ ანჯელოს და რაფაელს, ამავე დროს იყო ნიჭიერი მოქანდაკე, მუსიკოსი, ხეოთმოძღვარი და თავისი დროის ინჟინერიც. გარდა ამისი მისი ხელთნაწერები, რომელთა გარჩევა დღესაც სწარმოებს, გვიმტკიცებენ რომ ის ყოფილა ცნობილი მათემატიკოსი, ბუნების-მეტყველი და ფილოსოფოსი, მაგრამ ამ ყოველმხრივ, ასე ვთქვათ, ზღვა ცოდნასთან შედარებით ძლიერ გაიზარდა და შედიღირათ და ურყევით ვით კლდე ღვას დიდება მის სამხატვრო გენიოსობაზე. 400 წელიწადი გავიდა მის გარდაცვალებიდან და მიუხედავად იმისა რომ ლეონარდოს საუკეთესო ქანდაკებებს სამწუხარო ბედი ხვდა, მაგრამ მაინც ის ნაწარმოებები, რომელნიც დღემდის შეინახა, მოწმობენ, რომ შესაძლებელია არავინ ყოფილა ისე, როგორც ის, დასაუქრებული უმწვერვალეს ხარისხამდე მისულ გრძნობით, პარმონით, გამომეტყველების ნიჭით და გრაცით.

28

„რათა შეესწავლა გრძნობათა და ვნებათა გამომეტყველებანი, ლეონარდო დადიოდა ადგილებში, სადაც მრავლათ იყო ხალხი, სადაც დღულდა ადამიანთა მოღვაწეობა და წიგნაკში შექჳნდა ყოველივე, რაც მას ხვდებოდა. სასჯელის ადგილამდის მიჰყვებოდა იგი ტუსალებს რათა მას წვალებათა და უკიდურეს სასოწარკვეთლებათა გამომეტყველება ჩაებტკდა. ის თავის სახლში იწვევდა გლეხებს და უამბობდა მათ სასაცილო რამეებს, რათა შეესწავლა მათი სახის კომიკური გამომეტყველება“ (Винчи—В. Чүйко. Энцикл. Слов. Брокгауз и Ефрон. Кн. 12. стр. 512, изд. 1892 г.)

ასეთ დაკვირვებათა შედეგებათ ლეონარდო და ვინჩიმ ხელოვნებას საუკუნოთ მისცა თავისი ცნობილი სურათები: „სერობა“, „მონა-ლიზა ჯიოკონდა“ და მრავალი სხვა. ეს ზოგიერთ ნახევრათ თითქმის გაფუჭებული სურათები, რომელთაც ჰყენ დრომდის მოაღწია, მაინც ლეონარდო და ვინჩის ნიჭის დიდ სიძლიერეს იძლევიან. აი რას ამბობს ცნობილი მეცნიერი ბიე ლეონარდო და ვინჩის ცნობილ სურათის „სერობა“-ს შესახებ: „მისი ნახევრათ გაფუჭებული, რამოდენიმეჯერ განახლებული „სერობა“ თავის აწმყო სანახაობით გვაძლევს მხოლოდ სუსტ წარმოდგენას იმის შესახებ, თუ რა იყო იგი დასაწყისში, მიუხედავად ამისა რამდენი სიღრმე და გარმონია

ამ უძლიერეს კომპოზიციაში, რამდენი სხვადასხვანაირობაა მასში წარმოდგენილი მოკიქულთა ფიგურათა ექსპრესიაში“. (იხ. ბაიეს „Очерк истории искусств“ გვ. 151). ავიღოთ მისი სურათი „მონა-ლიზა“, ყველასთვის „ჯიოკონდა“-თ ცნობილი, რომელმაც მის გატაცების გამო ლუკერდანი ამ რამდენიმე წლის წინათ დედნის ზაფხუნი გამოიწვია მთელი მსოფლიოში.

რამდენიც რომ არ სწერონ მონა ლიზაზე, რამდენიც არ ჩასწვდენ პსიქოლოგიურ ანალიზის წერილობანებში, მის გამცინავ გამომეტყველებს საიდუმლოება სამუდამოთ დარჩება გამოუცნობელი — ამზობს ს. ისაკოვი (იხ. მისი „Възное в искусствѣ“ გვ. 8). ლეონარდო და ვინჩის გავლენა დიდი იყო. მას მთელი გროვა წამბაძველებსა გამოუჩინდა. თვით რაფაელმა განიცადა ეს გავლენა ჯერ კიდევ ახალგაზდა წლებში. მილანში ლეონარდოს ირგვლივ შეიქმნა ნამდვილი ლომბარდიის სკოლა, რომელიც რელიგიოზურ ცხოვრების სიუჟეტებს ანსახიერებდა. ამ სკოლამ მხოლოდ რამდენიმეთ შეინარჩუნა ამ დიდებულ მოხელის ზოგიერთი თვისებანი.

ლეონარდოს ნამდვილ სურათთა შორის, როგორც ამას თვით გამოჩენილი ხელოვანები სცნობენ, უნდა ჩაითვალოს შემდეგი სურათები: „სერობა“ (მილანში), „ღვთის მშობელი და წმ. ანა“, „იოანე ნათლისმცემელი“, „ჯიოკონდა“, „ბაქუსი“, „Vierge aux rochers“, „ლუკრეცია კრველის პორტრეტი“ (ლუვერში); „Vierge à la carafe“ (ვატიკანში), „მედლზას თავი“, „მოგვების თაყვანისცემა“ (უფიციაში), „მადონა ბავშით“ (ვაიარი ვილლა მელცში), „მადონა ლიტ“, „წმ. ოჯახი“ და „ქალის პორტრეტი“ (ალბათ ლუკრეცია კრველის, ერმიტაჟში) და აგრეთვე სხვა მრავალი წერილი ნახაზობანი, რომელნიც მილანში ინახება ამბროზიოს წიგნთსაცავში. სრული 400 წლის წინათ 1519 წელს მისში ლეონარდოს სული განშორდა მის სხეულს, მაგრამ ლეონარდო არ მომკვდარა და არასოდეს მოკვდება. ის სკოცხლობს და იცოცხლებს ყოველ ადამიანში, ვისაც უნახავს მისი დიდებული ნაწარმოებები და რანაირათაც რომ არ მიმდინარეობდეს მხატვრობის ისტორია, ლეონარდოს შიგ ყოველთვის ერთი გამოჩენილი ადგილი ექირება.

29

6. თუბანიუმილი.

† დათიკო ლეშავა.

9 აპრილს დამის 12 საათ. თავის ბინასთან, გრიბოედოვის ქუჩაზე ბორტგამზრახველებმა მოკლეს ახალგაზრდა მომღერალი დათიკო ლეშავა. დათიკო სამავალითო ამხანაგი და მეგობარი იყო კერძო ცხოვრებაში; იგი წელს ათავენდა კონსერვატორიის სიმღერის კლასს, როგორც საუკეთესო მომღერალი არაჩვეულებრივი სიმღერის და ტემპრის სილამაზის მქონე ბანი.

ქართული საზოგადოება მას იცნობდა — იგი ხშირათ გამოდიოდა ქართულ კლუბში და კიდევ სხვა საკონცერტო ესტრადებზე, სადაც ასრულებდა თავის ნათარგმნ იტალიურ საოპერო სიმღერებს. კონსერვატორიაში მოწაფეების კონცერტებზე მისი სიმღერა იპყრობდა საერთო ყურადღებას...

მისში იგი პირველათ უნდა გამოსულიყო სცენაზე საოპერო კლასის დამზადებულ ოპერა „რიგოლეტო“-ში სპარაფუჩილის პარტიაში...

ქართულ საოპერო ხელოვნებას მოაკლდა საუკეთესო მომავალი მომღერალი.

ქართულ პლასტიკურ ხელოვნებას (მხატვრობას, ქანდაკებას და ხუროთმოძღვრებას) ჩვენმა წარსულმა დაუძღვევლი დაბრკოლებანი დაუყენა წინ და მისი მსვლელობა დიდი ხნით შეაჩერა. წარმოიშვა ხელოვნებისათვის ერთნაირი მკაცრი პირობები. შესწავლა ხელოვნებითი შემოქმედება, წარსული ხელოვნების ნაშთების დანიშნულებას მიეცა და ქართველობამაც დაჰკარგა მხატვრული ნაწარმოების სიყვარული და განცდის უნარი.

დღეს ეს ხანა თავის დასასრულს უახლოვდება. სამოქმედო ასპარეზზე გამოდიან ახალი მხატვრული ძალები და საფუძველი ეყრება ქართულ ხელოვნების აღორძინებას. ხელოვნების ზრდა-განვითარება განსაკუთრებულ პირობების არსებობას მოითხოვს. საჭიროა სამხატვრო სასწავლებლები, სტუდიები, გამოფენები; საჭიროა ხალხის ხელოვნებითი მოთხოვნილების გამოვლინება. ქართული თეატრი, წიგნის-გამომცემლობა, ხელოსნობა, ქალაქთმშენებლობა, მრეწველობა; მთავრობა თუ თვითმართველობა, — ყველა ღრმად დანიტერესებულია ხელოვნების განვითარებით. მაგრამ ეს ინტერესი ჯერ მთელმხარე ძალას წარმოადგენს და ბევრი უკლია, სანამ შევებდნ და მოთხოვნილებად გადაიქცეოდეს. მეორე მხრით არც მხატვრული ძალებია ამჟამად საკმარისი განვითარებული, რომ უფრო დიდი მოთხოვნილების დაკმაყოფილება შეეძლოს.

მხატვრულ ძალების ნაკლებობა და მხატვრულ მოთხოვნილების განუვითარებლობა, — ეს ორი მომენტი ახასიათებს ჩვენი ხელოვნების დღევანდელ მდგომარეობას. აუცილებელია ორივე მიმართულებით მუშაობის გაჩაღება.

30

ცხადია, რომ ასეთი მუშაობა შეიძლება მხოლოდ ძალთა შეკრება-შეკავშირებით. პირველ მავალითა ასეთის შეკავშირებისას წარმოადგენს ქართველ ხელოვანთა საზოგადოება, რომელიც ამ სამი წლის წინათ თფილისში დაარსდა.

ქუთაისი თფილისთან შედარებით ჩამორჩენილია. მით უფრო საჭიროა აქაც ასეთი საზოგადოების არსებობა, რადგანაც პოტენციალური მხატვრული ენერჯია საკმარისად მოიპოვება. საზოგადოების დაარსების იდეა თვით ქუთათურ მხატვართა წრეში დაიბადა. წინასწარ კრებებზე გადასწყვედა შეთანხმებით ყველა უმთავრესი საკითხი. საზოგადოების დამფუძნებელი კრება, რომელიც შესდგა მიმდინარე წლის ივანობისთვის 10-ს რაიმე განსაკუთრებით ყურადსაღებ მომენტებს მოკლებული იყო. კამათი არსებითად საორგანიზაციო საკითხების გარშემო ტრიალებდა. დამსწრთაგან წარმოითქვა რამდენიმე აზრი, რომელნიც კრებამ მისაღებად სცნო და მათი განხორციელება საზოგადოების სამუშაო მიანდო. საბჭო თერთმეტი წევრისაგან შესდგება. თავმჯდომარად არჩეულია ჩვენი ცნობილი ბელეტრისტი დავით კლდიაშვილი. თუ რამდენად ნაყოფიერი იქნება საზოგადოების მოქმედება, ამას მომავალი გვიჩვენებს. საზოგადოების მიმდინარე საქმეთაგან აღსანიშნავია სამხატვრო სტუდიის დაარსება, რომელიც გაიხსნა ივნისის 24-ს და დროებით მოთავსებული იყო რეალურ სასწავლებელში.

გ. შხპარდნაძე.

რალაც უცნაურობით, ახალ საქართველოში, ყველაზე ნაკლები დაფასება ერგო ქართველ მწერალს, იქ სადაც ეს დამსახურებული იყო, პირიქით მომხდარიყო. ეს მიზეზები გამოდიან პარტიულ მაშტაბიდან თუ დაუდევრობიდან, ჩვენთვის უცნაური ტად სამწუხაროა.

ამ გარემოებით ძლიერ დაჩრდილულად ჩატარდა წარსულ თვეებში გადახდილი შიომარჯვისპირელის იუბილე.

საზეიმო დღეს, საცა უნდა თქმულიყო საზოგადოებისაგან წრფელი სამადლობელი სიტყვა ბელეტრისტის მისამართზე, — ჩვენ ვნახეთ უმართლო დუმილი...

საზოგადოებაზე უფრო ვაცილებით დამნაშავეა მწერალთა კავშირი, დღესასწაულის ჯეროვანად მოუწყობლობის გამო.

აქ მთავრობასაც ეკუთვნის მათრახები.

მეტი თავაზიანობა და პატივისცემა საჭირო მათ წინაშე, რომელნიც ათრთოლებულ ხელით ანთებდნენ ადრევე სამშობლოს მღერია ცაზე დღევანდელ ვარსკვლავებს.

3. ბარნოვის იუბილე.

9 გიორგობისთვის შესდგება დამსახურებულ მწერლის ვ. ბარნოვის 30 წლის იუბილე. ვ. ბარნოვი ჩვენს მწერლობაში მართლაც იშვიათი პიროვნებაა, რომელიც უხვად დაესესხა საქართველოს მატთანეს.

დღეს უსათუოდ ყოველი ჩვენთაგანი საოცრად ჰგრძნობს ქართულ რომანის მოთხოვნილებას; არის წყურვილი ნახო თავის თავი ნაცნობ მარმარილოში ასხეულდებულს; მაგრამ ხელმძარჯვე ოსტატებმა დაიგვიანეს...

გახურებულ ლოდინში წარსულის სარკით გამოდის ვ. ბარნოვი.

მის ნაწერებში არის უკან მიხედვა, წინაპრებისკენ და ძვირფას ჯაჭვით გადაბმა ახალთან, თავისებურ, თუმცა მძიმე მანერით.

საჭიროა დღესასწაულს წინ უსწრებდეს ბარნოვის რამოდენიმე თხზულების გამოცემა, რომელიც დაახლოებს მანძილს მწერალსა და საზოგადოებას შორის.

ვ. ბარნოვი ისეთი დიდი მწერალია, რომ მისი იუბილე უნდა გახშიანდეს მთელს საქართველოში!

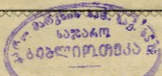
შემომწერველთა სია:

- 300 მ. ი. მოწიშვილი.
 250 მ. კ. გელაზარიშვილი.
 200 მ. ს. ბათმანიშვილი.
 100 მ. მ. აბულაძე.
 60 მ. დ. აკოფაშვილი.
 50 მ. ი. დათბაშვილი, გ. ალიბეგოვი, დ. ქებაძე, ბაგრატიონი, მელია.
 25 მ. X, თ. გრიგოლია, შ. ხითაროვი, ვ. ბალანჩივაძე, მ. ლლონტი.
 20 მ. ა. ნემსაძე, ა. და ვ. თუმანიშვილები.
 15 მ. ლ. ქუთათელაძე, გრ. ცხადაძე.
 10 მ. ნ. თუმანიშვილი, სტ. აკოფაშვილი, **, ამ. კვირიკაძე, ა. ნიკოლეიშვილი, მ. პ. კოსტა-
 ნოვისა. ი. ბუთანელი, დ. საღრაძე, გ. მიქელაძე, ა. ტუმბურიძე, ე. გალდავაძე, დ. ფეიქრი-
 შვილი, მ. აგიაშვილი, ვ. ფუთურიძე, ა. იშხნელისა, კ. ქუთათელაძე, ს. ლ.
 5 მ. თ. ფანჯავიძის ასული, ვ. გორგიძის ასული, ელიგულა, ს. ჯაყელი, ტ. ჯაყელის ასული,
 ნიკოლავა და ვართანოვი, ნ. იაკობიშვილი, გრ. აბაშიძე, ნ. მიქელაძე, ბ. მჭედლიძის ქალი,
 ა. ერიქოვი, დ. კვერაცე, ნ. დუმბაძე, დ. გრიგორაშვილი, ვ. ა., ვ. ბალანჩივაძე, მ.
 ქუთათელაძე, ხ. ხარაძე.
 3 მ. ე. თვალაძე.

32

ს უ ლ 1618 მანეთი. რედაქცია შემომწირველთ მადლობას უხდის.

რედაქცია მადლობას უხდის აგრეთვე მოქალაქე ისიდორე კვიციანიძეს, რომელმაც კანტორა „იმერეთში“ უპრო-
 ცენტრით გაუყიდა რამოდენიმე ასი ნომერი ჟურნალ „თეატრი და მუსიკა“-სი.

ქურნალი დაიბეჭდა ქართულთა მუზეუმისათვის ვითსვის გამავრცელებულ საზოგადოების სტამბაში ქუთაისში.

ქურნალს აწყობდა ერშალთ მიკინიშვილი.

ვლიშვილი დამზადებულია სტამბოლისა და სიუტჩიანის ლიტოგრაფიაში თბილისში.

რედაქტორ-გამომცემელი სოსო ასლანიშვილი

6/

სიბს ტ.40 თუმბასი